بررسی عملکرد حفظ حریم شخصی بیماران در دانشجویان کار آموز و کارورز دانشکدهی پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر سال ۱۳۹۵

معصومه خواجه احمدي ۱، فائزه جهانيور*٢

تاریخ انتشار: ۹۶/۱۰/۸

تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۱/۲۸

تاریخ دریافت: ۹۶/۶/۲۷

مقالهى يژوهشىي

چکیده

واژگان کلیدی: بیماران، حریم شخصی، دانشجویان پرستاری و مامایی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روانپرستاری، دانشکدهی پرستاری و مامایی، دانشجوی کمیتهی تحقیقات، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران.
۲. دانشیار گروه پرستاری، دانشکدهی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران.

^{*} نویسندهی مسؤول: تلفن: ۹۱۷۷۷۲۰۸۴۶ ، مسؤول: تلفن: ۴- jahanpour@yahoo.com

مقدمه

حفظ حریم شخصی بیماران، ازجمله حقوق اساسی آنهاست که برگرفته از لزوم احترام به شأن و منزلت انسانی است. در لغتنامه، «حریم شخصی» به معنای بیرون کشیده شدن از دید جامعه، زندگی خصوصی، خلوت، آسایش و آرامش ترجمه شده است. در کل می توان حفظ حریم شخصی بیمار را تمایل افراد برای داشتن فضای فیزیکی دور از مداخله، اضطراب، آشفتگی و همچنین تلاش برای جلوگیری از افشای اطلاعات بیمار دانست (۱و۲). در سال ۱۹۹۴ سازمان جهانی بهداشت مفهوم حریم شخصی را در اصول اخلاق پزشکی و بیانیه ی حقوق بیماران منظور کرده است (۳).

حریم شخصی شامل ابعاد فیزیکی و اطلاعاتی و روانی اجتماعی است. بُعد فیزیکی شامل محدودیت خاصی است که باعث جداکردن فرد از دیگران می شود. بُعد روانی اجتماعی شامل تلاش برای انتخاب بدون دخالت دیگران، توانایی تصمیم گیری برای مسائل خود و همچنین نحوهی ارتباطات اجتماعی با دیگران است و بُعد اطلاعاتی تعیین کننده ی حد دسترسی دیگران به اطلاعات شخصی فرد است (۴). شخصیت انسانی و وجودی بیمار از منظر اعتقادات، فرهنگها، باورها و ضوابط اخلاقی و همچنین رعایت حریم شخصی اش، از نیازهای مهم و اساسی او تلقی می شود؛ به عبارت دیگر حفظ قلمرو شخصی بیمار، آرامش او را به ارمغان می آورد و یکی از عوامل اساسی و بسیار کلیدی در رفاه و سلامتی به شمار میرود؛ احترام به حریم بیمار سبب برآوردهشدن نیاز او به امنیت و هویت شده و برآوردهشدن این نیازها برای بهبودی مددجو ضروریست (۵و ۶).

با توجه به اینکه پرستاری، حرفهای است که هدف آن

ارائهی خدمات درمانی، بهداشتی، مراقبتی و توانبخشی برای تأمین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه در بالاترین سطح استاندارد است و یکی از جنبههای مهم این رشته رعایت اخلاق حرفهای در ارائهی مراقبتهای پرستاری و برآورده شدن نیازهای بیماران است (۷)، پرستاران باید به کمک سایر افراد تیم بهداشتی و درمانی برای برطرف کردن نیازهای چهارگانهی خلوت، استقلال، امنیت و هویت به رفتار استقلال طلبانهی بیماران احترام بگذارند؛ چراکه حفظ حریم شخصی بیماران، نتایجی چون: ارتباط خوب و مؤثر با اعضای تیم بهداشتی، احساس امنیت، کاهش مدت زمان بستری در بیمارستان از طریق کاهش مشکلات روحی و روانی ناشی از نبود حس امنیت و رعایت حریم شخصی خواهد داشت (۸).

نقض حریم بیماران نه تنها می تواند صدمات جبران ناپذیری به بیماران وارد کند، بلکه می تواند کل سیستم سلامت را تحت تأثیر خود قرار دهد و زمانی که یک شخص در بیمارستان بستری می شود و قادر به کنترل حریم شخصی خود نیست این مسأله اهمیت بیشتری می یابد. رعایت نکردن حریم شخصی بیمار باعث افزایش اضطراب، استرس، برانگیخته شدن رفتارهای پرخاشگرانه و خشونت آمیز در افراد می شود (۹).

مطالعات مختلفی که در زمینه ی حفظ حریم خصوصی بیمار انجام شده نشان داده است که دلایل بسیاری منجر به احساس بی حرمتی و شکستن حریم و خلوت بیماران در جریان معاینه می شود؛ ازجمله برهنگی قبل از شروع معاینه توسط پزشک، برهنگی در حضور اعضای تیم پزشکی و برهنهبودن قسمتهایی از بدن بیمار که به معاینه ی پزشکی ارتباط ضروری ندارد و همچنین طرح سؤالاتی درباره ی آراستگی فیزیکی و عدم سنخیت جنسی بیمار با اعضای تیم آراستگی فیزیکی و عدم سنخیت جنسی بیمار با اعضای تیم می شود (۵و۸). نتایج مطالعه ی ملیحه آلهوز و همکاران، در بررسی اخلاق پزشکی در اتاق عمل و با هدف تبیین تجربیات

1. Privacy

بالینی دانشجویان هوشبری در دانشگاه علوم پزشکی گلستان نشان داد که دانشجویان هوشبری، بیمار را چون عضوی از خانواده ی خود در نظر می گیرند و می کوشند از این امانت (بیمار) که در شرایط حساس نیز به سر می برد به نحو احسن مراقبت نمایند. با اجرای برنامه های آموزشی و آشناکردن دانشجویان با چگونگی تصمیم گیری بالینی، قضاوت بالینی، استدلال اخلاقی و ارتباط مؤثر با بیمار می توان به رشد اخلاق حرفه ای و رعایت حقوق و رضایتمندی مددجویان کمک کرد. کادر درمانی نیز با رعایت حفظ حریم شخصی و رازداری و حفظ پوشش بیماران می توانند انتظارات آن ها را به نحوی احترام آمیز پاسخ گویند (۱۰).

در محیط بالین سه جزء اصلی بیمار و دانشجو و استاد به به عنوان سه انسان، در ارتباط تنگاتنگ و برای رسیدن به اهداف مشترک بهبود بیمار و آموزش دانشجو با هم در تعامل هستند و توجه به بحث اخلاق چه در مضمون مراقبت از بیمار و درمان او و چه در امر آموزش به دانشجو و تربیت او برای پیشبرد سطح علمی و عملیاش اهمیتی بسزا دارد. با توجه به اخلاق مدار بودن حرفهی پرستاری و تأثیر رعایت اصول اخلاقی در جنبههای مختلف آموزش بر نهادینهشدن ارزشهای اخلاقی و حرفهای در پرستاری بوده است ارزشهای اخلاقی و حرفهای در پرستاری بوده است

دانشجویان در دورههای کارآموزی و کارورزی با نیازهای مختلف جسمی و روانی بیماران، ازجمله نیاز به رعایت حریم شخصی آنها آشنا می شوند و طبیعی است که تجربه ی کسبشده در محیط بالین و ارتباط رودررو با بیمار توانسته است در نگرش و عملکرد آنها به حقوق بیماران، هر چند مختصر اما مفید، ارتقای اخلاقی به وجود آورد (۱۳).

اما در بعضی از مطالعات نیز مشخص شده است که دانشجویان پرستاری گاهی مواقع عملکرد اخلاقی مناسبی ندارند و مواردی از بی اخلاقی، رعایت نکردن استقلال و حقوق بیماران و حتی واردکردن صدمات جبران نایذیر به

بیماران در عملکرد آنها دیده شده است (۱۴). نتایج مطالعهای در آفریقای جنوبی از بروز روبهرشد رفتارهای غیراخلاقی در کلاسهای تئوری و دوره ی بالین به عنوان یک اصل نگران کننده برای مربیان پرستاری حکایت دارد؛ زیرا این امر در کیفیت مراقبتهای بالینی از بیمار تأثیری بسزا دارد (۱۵).

مسألهی شایان توجه دیگر در زمینهی افت موازین اخلاقی و رعایت نکردن حریم شخصی بیمار، وجود فشار کاری است که از لحاظ روحی و جسمی بر عملکرد دانشجویان اثر منفی دارد. دانشجویان پرستاری در بدو ورود به بالین، این فشار کاری را احساس و درک می کنند و همین امر بر نگرش و عملکرد اخلاقی آنها اثر می گذارد (۱۶و۷۷).

در مطالعات دیگر ازجمله در مطالعهی اسنادی شاکرنیا به اهمیت فشار اخلاقی در توجه به عملکرد پرستاری تأکید شده است (۱۸). فشارهای اخلاقی در محیط بالین، مراقبتهای درمانی دانشجویان پرستاری را تحت تأثیر قرار داده و روند کار را برای آنها مشکل میکند. از دیگر فشارهای روانی که می تواند در درازمدت اثر خود را در تقلیل اخلاق حرفهای به جای بگذارد، بی انگیزگی و بی علاقگی به شغل پرستاری است؛ زیرا کیفیت عملکرد درمانی و اخلاقی دانشجویان را به طور چشمگیری پایین می آورد (۱۷).

از دیگر عوامل مؤثر در عملکرد نامطلوب دانشجویان می توان به آگاهی کمتر آنها از کدهای اخلاقی و حقوق بیماران و آموزش ناکافی یا حتی عدم آموزش این مقوله به دانشجویان نیز اشاره کرد (۱۹). زمانی می توان گفت نظام آموزشی کشور در تربیت دانشجویان موفق است که در تربیت دانشجویانی با کدهای اخلاقی مربوطه نقشی فعال داشته باشد. این امر یکی از مهم ترین راهبردهای نظام آموزشی مرتبط با امر درمان و مراقبت، ازجمله پرستاری است (۱۳).

هاشمی و همکاران در مطالعهای دریافتهاند که عملکرد مطلوب اخلاق حرفهای دانشجویان پرستاری میتواند در

نتیجه ی آموزش صحیح اخلاق حرفه ای باشد که خود مسبب تغییر رفتار مبنی بر اصول اخلاق حرفه ای می شود و برعکس عملکرد نامطلوب اخلاق حرفه ای نیاز به تغییر در محتوای درسی و روش آموزش آن در دوره ی کارشناسی پرستاری را مطرح می کند (۲۰).

به کارگیری تدابیر مؤثر برای آشنایی کامل تر دانشجویان با کدهای اخلاقی مانند حفظ حریم شخصی بیمار و نهادینه کردن اخلاق حرفهای در آنها با به کارگیری روشهای نوین آموزشی، سنگ بنای اصلی شکل گیری اخلاق حرفهای در جامعه ی پرستاری است. استادان پرستاری با تدریس و آشناکردن دانشجویان با مفاهیم اخلاق حرفهای، به کارگیری ملموس اخلاق در کلاس درس و بالین و همچنین با تداوم این اصل تا پایان دوران تحصیل می توانند در ارتقای سطح نگرش و عملکرد دانشجویان به اخلاق حرفهای گامی مؤثر و مهم بر دارند (۲۱).

حال با توجه به اینکه دانشجویان امروز، پرستاران فردا هستند که در زمان تحصیل و پس از فارغالتحصیلی در بخشهای مختلف با بیماران تعامل دارند و درباره ی سلامتی و زندگی انسانها تصمیم خواهند گرفت، بررسی عملکرد آنها در خصوص رعایت تمامی جوانب حریم خصوصی بیماران امری ضروری به نظر میرسد. براساس نتایج بررسیها میتوان سطح عملکرد آنها را در ارتباط با حفظ حریم شخصی بیمار و رازداری ارزیابی کرد و در صورت نیاز، آموزشهای لازم را برای کسب آگاهی بیشتر آنان در برنامه قرار داد؛ زیرا دوران تحصیلی در دانشگاه فرصتی برای قرار داد؛ زیرا دوران تحصیلی در دانشگاه فرصتی برای یادگیری و رشد اخلاقی و حرفهای است. دانشجویان باید رفتار و تصمیم گیری اخلاقی را در طول آموزش ارتقا بخشند و یک الگوی مناسب برای اعمال خود در محیط کاری داشته باشند (۱۵و ۲۲).

با توجه به مطالب پیشگفته ما در این پژوهش بر آن شدیم که عملکرد دانشجویان کارآموز و کارورز پرستاری و

مامایی را نسبت به حفظ حریم شخصی بیمار بسنجیم تا با توجه به نتایج آن، در صورت نیاز برنامهریزیهای لازم انجام پذیرد.

روش کار

این پژوهش یک مطالعهی توصیفی و مقطعی است که به منظور بررسی عملکرد دانشجویان نسبت به حفظ حریم شخصی بیمار در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر و در سال ۱۳۹۵ انجام شده است. محیط پژوهش دانشکدهی پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر و جامعهی پژوهش دانشجویان پرستاری و مامایی بودهاند. از کل ۳۸۴ نفر دانشجویان پرستاری و مامایی در سال ۱۳۹۵، ۲۸۳ نفر که به مشارکت در مطالعه تمایل داشتند و از معیارهای ورود به مطالعه نيز بهرهمند بودند، بهصورت تمامشماري انتخاب شدند. دانشجویان ترم دوم تا هشتم پرستاری و مامایی که در حال گذراندن دورههای کارآموزی و کارورزی در بیمارستان بودهاند، توانایی شرکت در پژوهش را داشتند که تعدادی از آنان از روی تمایل و بدون هیچ گونه اجباری در مطالعه شرکت نمودند. در این مطالعه، دانشجویان در حال تحصیل در ترم دوم، چهارم و ششم بهعنوان دانشجویان کارآموز و دانشجویان در حال تحصیل در ترم هفتم و هشتم بهعنوان دانشجویان کارورز در نظر گرفته شدهاند. نمونهگیری به مدت سه ماه انجام پذیرفت. ابزار گردآوری دادهها در این پژوهش پرسشنامهای سه قسمتی بود که حیدری (۱۳۷۹) آن را تهیه و روایی و پایاییاش را تأیید کرده بود (۲۳). بخش اول سؤالات مربوط به مشخصات فردی واحدهای مورد پژوهش و بخش دوم و سوم پرسش نامه مربوط به ابعاد حریم شخصی بیمار بود که شامل دوازده سؤال مربوط به بعد چگونگی رعایت قلمرو انسانی و هجده سؤال، دربارهی بعد رعایت فضای شخصی بیماران بود.

امتیاز پاسخهای مذکور در سؤالاتی که جنبهی مثبت دارند به صورت تمام موارد: چهار امتیاز، اغلب موارد: سه امتیاز،

گاهی: دو امتیاز، هیچوقت: یک امتیاز و موردی نداشته است: صفر امتیاز محاسبه شده و در سؤالاتی که جنبهی منفی (عدم رعایت) دارند امتیاز پاسخ ها بر عکس بود؛ یعنی به پاسخ موردی نداشته است: امتیاز صفر، تمام موارد: یک امتیاز، اغلب موارد: دو امتیاز، گاهی: سه امتیاز و هیچوقت: چهار امتیاز تعلق میگرفت. نمرات تمام سؤالات هر پرسشنامه در ستون مجموع و ستون درصد رعایت امتیازات جمع شد و میانگین آنها محاسبه گردید؛ سپس نمرات از نظر رعایت حریم خصوصی در سه سطح ضعیف و متوسط و خوب طبقهبندی شدند.

بدین ترتیب که امتیازهای بین ۰ تا ۴۰ در سطح ضعیف، ۴۰ تا ۸۰ در سطح متوسط و ۸۰ تا ۱۲۰ در سطح خوب جای گرفتند. در مطالعه ی مذکور، برای تعیین اعتبار از روش اعتبار محتوا و به منظور کسب اعتماد علمی از روش دو نیمه کردن استفاده شده است که ضریب همبستگی بین دو نیمه ی آزمون معادل = 0 و ضریب پایایی کل آزمون با استفاده از فرمول اسپیرمن – براون معادل ۸۸/۰ به دست آمده است. همچنین برای تعیین همسانی درونی آزمون از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده که مطابق این روش همسانی درونی آزمون معادل ۸۸/۰ بوده است.

پژوهشگر، پرسشنامهها را بعد از اتمام کلاس بین دانشجویان توزیع کرد و پرسشنامه توسط دانشجویان تکمیل شد. تکمیل پرسشنامهها در زمانی انجام شد که دانشجویان آمادگی لازم و همچنین تمایل به شرکت در پژوهش را داشتند.

افزونبراین، ملاحظات اخلاقی نیز در این پژوهش مد نظر قرار گرفته است؛ برای مثال می توان به توضیح هدف پژوهش، آزادبودن واحد پژوهش برای شرکت در پژوهش، ثبت اطلاعات به صورت محرمانه و بدون نام و نامخانوادگی و انجام دادن پژوهش با کسب اجازه از مسئولان دانشکده اشاره کرد. زمان انجام دادن پژوهش ترم دوم سال تحصیلی ۱۳۹۳–

spss 23 بود. تجزیه و تحلیل دادهها به کمک نرمافزار 23 spss و با به کارگیری آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و آمار استنباطی (تی تست و آنوا) انجام شد.

بافتهها

نتایج مطالعه ی حاضر نشان داد که از ۲۸۳ دانشجوی شرکتکننده در مطالعه ، ۲۲۱ نفر (۲۸۸۸٪) آنها زن و با میانگین سنی ۲۴/۲۸±۲۲۸ بودند. ۱۹۸۸ نفر از شرکتکنندگان مجرد (۲۱/۵٪) بودند. همچنین ۱۵۰ نفر از دانشجویان، فارسزبان (۲۱/۵٪) بودند و محل زندگی آنها، خوابگاه بود (۳۵٪). مذهب اکثر آنها تشیع (۴/۵۸٪) بود. ۲۰۴ نفر از دانشجویان (۴/۱۸٪) بیکار بودند. ۱۵۵ نفر از آنان کارآموز (۸۲/۸٪)) و در ترم ششم تحصیل می کردند (۲۹/۳٪).

نتایج حاصل از مطالعه ی حاضر نشان داد که میانگین کل نمره ی حفظ حریم شخصی بیمار ۹۰/۴۲±۱۱/۹۷ بود. همچنین، یافته های پژوهش حاضر درباره ی عملکرد دانشجویان کارورز و کارآموز درخصوص رعایت حریم شخصی بیماران، به طور کلی، نشان داد که میانگین عملکرد دانشجویان کارآموز ۸۸/۹۸±۸۹۸۸ و میانگین عملکرد دانشجویان کارورز ۹۲/۱۲±۸۹۸۸ بود. این مسأله بیانگر آن است که عملکرد دانشجویان، به طور کلی، در حد خوب بوده است.

همچنین، یافتههای پژوهش حاضر در رابطه با چگونگی عملکرد دانشجویان در بعد قلمرو انسانی نشان داد که میانگین عملکرد دانشجویان کارآموز 700 و دانشجویان کارورز را 700 بود که عملکرد دانشجویان کارآموز و کارورز را در حد خوب نشان می داد. در رابطه با عملکرد دانشجویان در بعد رعایت فضای شخصی مددجویان نیز، یافتههای مطالعه نشان داد که میانگین عملکرد کارآموزان 700 و دانشجویان کارورز 700 بود که عملکرد دانشجویان را در حد خوب نشان داد (نک: جدول شمارهی ۱).

<i>J</i>	G 5 1	•	•	•				
مع	ج	وب	÷	سط	متو	ىيف	ۻ	ميزان عملكرد
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	دانشجويان
1	۲۸۳	V9/ *•	718	71/7.	۶٠	۲/۵۰	٧	قلمرو انساني
١	۲۸۳	٧٩/۵٠	470	Y +/1 +	۵۷	•/۴•	١	فضای شخصی
١	7.74	۸۲/۳۰	777	۱۷/۳۰	49	•/۴•	١	جريم کلي

جدول شمارهی ۱- توزیع فراوانی میزان عملکرد نمونههای مطالعه شده در ابعاد مختلف حریم خصوصی بیمار

دانشجویان کارورز، بهتر از میانگین عملکرد دانشجویان کارآموز بود.

جدول شمارهی ۲ نشاندهنده ی این بود که بین عملکرد دانشجویان کارآموز و کارورز در بعد قلمرو انسانی بیماران، رابطهای معنی دار وجود داشت؛ به طوری که میانگین عملکرد

جدول شمارهی ۲- میانگین نمرهی عملکرد دانشجویان کارآموز و کارورز در بعد رعایت قلمرو انسانی، رعایت فضای شخصی و حریم خصوصی بیمار براساس مقطع تحصیل در نمونههای مطالعه شده

Pvalue	حریم خصوصی بیمار		Pvalue	رعایت فضای شخصی		Pvalue	رعايت قلمرو انساني		مقطع
	انحراف معيار	ميانگين		انحراف معيار	ميانگين		انحراف معيار	ميانگين	تحصيلى
	11/77	۸۸/۸۹		۸/۲۵	۵۳/۸۹		9/V•	۳۵/۰۰	كارآموز
•/•11	11/94	97/7٧	•/٣٧•	11/47	۵۹/۷۳	•/••٢	8/8 T	۳۷/۵۳	كارورز

همچنین، نتایج مطالعه نشان داد که بین عملکرد دانشجویان کارورز و کارآموز در بعد رعایت فضای شخصی بیماران، رابطهای معنیدار وجود نداشت؛ اما بین عملکرد دانشجویان کارآموز و کارورز درخصوص رعایت حریم شخصی بیمار رابطهای معنیدار دیده شد؛ بهطوریکه عملکرد دانشجویان کارآموز بود (نک: جدول شمارهی ۲).

بین مشخصات دموگرافیک دانشجویان و عملکرد آنها درخصوص حفظ حریم شخصی بیمار در موارد مقطع

تحصیلی، قومیت، مذهب و شغل دانشجویان، تفاوت آماری معنی دار وجود داشت؛ به طوری که عملکرد دانشجویان کارورز، بهتر از دانشجویان کارآموز و عملکرد دانشجویان کردزبان و شاغل در ارگانهای دولتی، بهتر از همه بود؛ اما در مشخصات دیگر دموگرافیک، از جمله جنسیت، وضعیت تأهل و محل زندگی، تفاوت آماری معنی داری مشاهده نشد (نک: جدول شماره ی ۳).

Downloaded from ijme.tums.ac.ir on 2025-04-19]

جدول شمارهی ۳- مقایسهی میانگین نمرات عملکرد دانشجویان براساس ویژگیهای فردی

حريم خصوصى بيمار						
D 1	میانگین و	ویژ <i>گی</i> های فردی				
P value	انحراف معيار					
•/٣۵	9 • /VV± 1 1/07	زن	•-			
٠/١۵	14/18±14/49	مرد	جنس			
•/٢٧	Λ ٩ /Λ ٢ ± ١ Υ/••	مجرد	تأهل			
*/ \ V	91/0V±17/11	متأهل	ى مىل داخل			
•/۲٩	$AA/V \cdot \pm 17/09$	خوابگاهي	محل			
*/13	9 1/7 • ± 1 1/7 •	غيرخوابگاهي	زن <i>دگی</i>			
	$\Lambda\Lambda/\Lambda q \pm 11/\Lambda \Upsilon$	كارآموز	مقطع			
•/• 11	97/7V±11/94	كارورز	تحصيلي			
	97/17±1•/10	لر				
	Λ9/YΔ±Y•/19	ترک				
•/••۴	14/17±11/9.	فارس	ق <i>و</i> میت			
•/••١	V•/۶۶±۲۹/٩•	عرب				
	99/0V±8/97	کر د				
	Λ9/80±11/V1	بیکار				
	97/11±11/70	شاغل در بیمارستان				
	94/8·±17/1·	دولتي	شغل			
••/••	**/··±··/·	نظامي				
	97/0V±9/49	آزا د				

ىحث

نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد که میانگین نمره ی عملکرد دانشجویان در ابعاد فضای شخصی و قلمرو انسانی و به به طور کلی، حریم شخصی بیماران در حد خوب است. در مطالعه ی نوحی و همکارانش نتایج نشان داد که عملکرد اخلاقی دانشجویان در سطحی نسبتاً خوب قرار دارد (۲۴). همچنین، نتایج مطالعه ی کریمی نقندر و همکارانش در مشهد، نشان داد که میزان حساسیت و عملکرد اخلاقی در دانشجویان

پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، از حدی مطلوب برخوردار است (۲۵) که همسو با مطالعهی حاضر است. نتایج مطالعهی قبادی فر و مصلی نژاد بیانگر این بود که کدهای اخلاق حرفهای از سوی پرستاران به میزان متوسط رعایت می شود (۲۶) و در مطالعه ی رنجبران و همکارانش که با هدف بررسی میزان رعایت کدهای اخلاق حرفهی پرستاری در بین دانشجویان پرستاری انجام شد، نتایج نشان داد که احترام به حقوق بیماران و آموزش به بیمار از اصولی بود که کمتر از سوى دانشجويان رعايت مىشد (٢٧)؛ اما نتايج مطالعهى وسكويي اشكوري و همكارانش نشان داد كه ۵۳/۷ درصد از موارد اطلاعات مناسب از بیماری و روشهای مراقبتی درمانی، به بیماران داده نمیشود و خلوت بیماران ۴۵ درصد و استقلالشان ۶۴ درصد در مراقبتهای بالینی رعایت نمی شود (۲۸). براساس یافتههای مطالعهی ترابیزاده و همکارانش نیز، حریم خصوصی بیماران و در راستای آن، منزلت بیمار در مراكز درماني، بهخوبي، رعايت نمي شود؛ كمبود توجه به ظاهر افراد، ارتباط نامناسب مراقبان با بیمار، به کاربردن کلمات نامناسب برای صداکردن بیمار، مختلطبودن بخش، همجنسنبودن پرستار و بیمار و بیتوجهی به پوشاندن بیمار، ازجمله مواردی بود که شأن و منزلت بیمار را در معرض خطر قرار مىداد كه اين يافتهها با مطالعهى حاضر همسو نيست (44).

عملکرد اخلاقی در محیط واقعی بالینی صورت می پذیرد و از آنجاکه دانشجویان پرستاری ازجمله افرادی هستند که به صورت مستقیم، در این محیط با بیمار در ارتباطاند، نهادینه شدن ارزشهای اخلاقی و حرفهای در آنها اهمیتی بسزا دارد (۳۰). دانشجویان، به طور مستقیم، عملکرد استادان بالینی خود را مشاهده و از این طریق، این عملکرد را الگوبرداری می کنند؛ از این رو، این استادان در شکل دهی به رفتار دانشجویان و پرورش اخلاقی آنان نقشی مهم دارند؛ بنابراین، رعایت اصول و ارزشهای اخلاق حرفهای، ازجمله بنابراین، رعایت اصول و ارزشهای اخلاق حرفهای، ازجمله

رعایت حریم خصوصی بیمار در بالین، می تواند باعث انتقال ارزشهای اخلاقی و انسانی به دانشجویان از جانب مربیانشان شود. همچنین، باید برای افزایش دانش اخلاقی دانشجویان و آماده کردن آنها برای حل معضلات اخلاقی محیط کار در آینده، تلاش شود (۳۱ و ۳۲).

رعایتنشدن حریم خصوصی بیماران از سوی دانشجویان در بالین، می تواند به دلیل کمبود سطح آگاهی و دانش اخلاقی مربیان، نداشتن دقت کافی برای انتخاب مربیان شایسته، نبود امکانات و شرایط مناسب در بیمارستانهای آموزشی و همچنین، تعداد زیاد دانشجویان در گروههای بالینی باشد (۳۰).

در مطالعهی حاضر، دستیابی به چنین نتیجهای می تواند بیانگر آموزش صحیح اخلاق حرفهای پرستاری، وجود جو اخلاقی در دانشکده ی پرستاری و مامایی و تأکید برای رعایت حریم خصوصی بیماران در بالین، باشد که باعث عملکرد مناسب دانشجویان در حفظ حریم شخصی بیماران شده است.

نتیجه ی دیگر این مطالعه، مشخص شدن وجود تفاوت اماری معنادار، بین میانگین عملکرد دانشجویان کارآموز و کارورز در رعایت کردن حریم شخصی بیماران بود؛ به طوری که میانگین عملکرد دانشجویان کارورز، بهتر از میانگین عملکرد دانشجویان کارآموز بود؛ اما در میانگین عملکرد دانشجویان، در بعد رعایت فضای شخصی بیماران، تفاوت آماری معنادار مشاهده نشد. نتایج تحقیق جباری فر و همکارانش نیز، همراستا با یافتههای این پژوهش، نشان داد که میانگین نمره ی اخلاق حرفهای در دستیاران تخصصی میانگین نمره ی اخلاق حرفهای در دستیاران تخصصی دندان پزشکی، به گونهای معنی دار، بیش از دانشجویان دوره ی عمومی دندان پزشکی بود (۳۰/۰=p-value) (۳۳). همچنین، در مطالعه ی کاستلیبری و همکارانش گزارش شد که دانشجویان فارغالتحصیل و سال بالا، بیشتر، تجربه کسب کرده و نسبت به دانشجویان مبتدی، در تصمیم گیری ها اخلاقی تر عمل می کنند (۳۲). Auvinen. (۳۲)

بررسی نحوه ی قضاوت اخلاقی دانشجویان سال اول و آخر پرستاری فنلاند و تأثیر آموزش اخلاق بر توانایی قضاوت اخلاقی آنها، به این نتیجه رسید که دانشجویان سال آخر نسبت به دانشجویان سال اول، قدرت قضاوت اخلاقی و عملکرد بهتری را نشان دادند و تفاوت آماری دو گروه معنی دار بود (۳۵). در مطالعه ی رنجبران و همکارانش نیز، نشان داده شد که دانشجویان سال آخر نسبت به دانشجویان سال اول، قدرت قضاوت و عملکرد اخلاقی بهتری دارند که نتایج این مطالعات همسو با مطالعه ی حاضر است (۲۷).

اما در مطالعهی آکابایاشی و همکارانش نتایج، نشاندهنده ی بالابودن حساسیت اخلاقی در دانشجویان پزشکی سال چهارم و پنجم و پایینبودن حساسیت اخلاقی در دانشجویان پزشکی سال ششم و رزیدنتها بود (۳۶) و نتایج مطالعات کلاته ساداتی و همکارانش، ادیب حاجباقری و همکارانش و مطالعه ی برهانی و همکارانش، با نتیجه ی مطالعه ی حاضر همسو نبود (۱۷) ۳۷و، ۳۸).

ارزشهای اخلاقی و حرفهای دانشجویان، در اثر گذشت زمان و با آموزش رسمی، دچار تغییر میشود. این تغییرات میتواند تحت تأثیر عواملی متعدد، ازجمله سخنرانیهای رسمی در زمینه یاخلاق، تجربه ی بالینی در محیط مراقبت و سلامت و تأثیر الگوپذیری صحیح استادان و کادر درمان، باشد. مربیان با آشناکردن دانشجویان با مفاهیم اخلاقی و تأکید و تداوم این امر تا پایان سال تحصیلی، باعث درونی شدن اخلاقیات در نهاد دانشجویان میشوند و با گذشت زمان، این امر اهمیت خود را در بالین و مراقبتهای درمانی بیشتر نشان می دهد (۲۱ و ۲۹).

از دلایل احتمالی بهتربودن عملکرد دانشجویان کارورز نسبت به کارآموز، در مطالعهی حاضر، می تواند افزایش تجربهی دانشجویان با گذشت زمان، ارتباط بیشتر آنها با بیماران، برخورد با چالشها و معضلات اخلاقی در محیط بالین، توجه مربیان بالینی به رفع این معضلات در دانشجویان

و همچنین، تقویت و توسعه ی اخلاق حرفه ای در آنها باشد. یکی دیگر از نتایج حاصل از این مطالعه، مشخص شدن وجود ارتباط آماری معنی دار، بین مشخصات دموگرافیک ترم تحصیلی، قومیت، مذهب و شغل، با عملکرد دانشجویان درخصوص رعایت کردن حریم شخصی بیمار بود؛ اما با مشخصات جنسیت، وضعیت تأهل و محل زندگی، این رابطه ی معنادار وجود نداشت.

جباری فر و همکارانش به این نتیجه رسیدند که بین سنوات تحصیلی و میانگین نمره ی اخلاق حرفه ای و مهارتهای ارتباطی ارتباطی معنادار وجود ندارد. همچنین، بین میانگین نمره ی مهارتهای ارتباطی و اخلاق حرفه ای در مقطع علوم پایه، پری کلینیک، کلینیک و کارورزی، تفاوت آماری معنادار وجود ندارد که این نتایج با نتایج مطالعه ی حاضر همسو نیست. همچنین، در همین مطالعه، بین نمره ی تعهد دانشجویان به قوانین و اخلاق حرفه ای و ایجاد ارتباط با بیماران در دانشجویان مذکر و مؤنث تفاوتی وجود نداشت که با یافته های مطالعه حاضر همسو است (۳۳).

در مطالعهی ادیب حاجباقری و همکارانش، میزان آگاهیهای اخلاقی پرستاران و دانشجویان پرستاری سنجیده شد که درخصوص شاغلبودن یا دانشجوبودن، در کل مطالعه، تفاوت آماری معناداری مشاهده نشد. این یافتهها با نتایج مطالعهی حاضر همسو نیست (۳۷).

نتیجه ی مطالعه ی معارفی و همکارانش نشان داد که بین مشخصات دموگرافیک سن، جنس، وضعیت تأهل، محل زندگی، تحصیلات و شغل، با رعایت کدهای اخلاق حرفهای پرستاران، ارتباطی معنادار وجود نداشت؛ اما میزان رعایت کدهای اخلاقی در سطحی خوب بود (۴۰).

در مطالعهی فرحبخش، بین سابقهی کار و اهمیت اخلاق در آموزش از دید دانشجویان، ارتباطی معنادار وجود داشت؛ یعنی دانشجویانی که سابقهی کار داشتند، به اخلاقیات بیشتر اهمیت می دادند (۳۰).

همچنین، نتایج مطالعهی رنجبران و همکارانش نشان داد که متغیر جنسیت و وضعیت تأهل، ارتباطی معنادار با رعایت کدهای اخلاقی دارد که این نتیجه با نتیجهی مطالعه حاضر همسو نیست و میانگین نمرهی رعایت کدهای اخلاقی در دانشجویان با سابقهی کار، بیشتر از افرادی بود که سابقهی کار نظر آماری معنادار نبود (۲۷).

و سرانجام، در مطالعات زیرک و همکارانش و دهقانی، نتایج گویای این بود که بین جنسیت و عملکرد اخلاق حرفهای، ارتباطی معنادار وجود دارد؛ بهطوریکه زنان نسبت به مردان عملکردی بهتر داشتند که با مطالعهی حاضر همسو نبود. در مطالعهی دهقانی، بین عملکرد اخلاق حرفهای با وضعیت استخدامی و تأهل، ارتباطی معنادار مشاهده نشد که با یافتههای مطالعهی حاضر همسو است (۲۱و۲۲).

نتیجهگیری

یافتههای این پژوهش در پیوند با بررسی عملکرد دانشجویان نسبت به حفظ حریم شخصی بیماران در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در سال ۱۳۹۵ نشان داد که عملکرد دانشجویان پرستاری و مامایی در خصوص رعایت حریم خصوصی بیماران در سطح خوب است. آگاهی مطلوب دانشکدهها و دانشجویان از ارزشهای اخلاقی و حرفهای برای مدیریت مراقبتهای درمانی بیماران براساس اخلاقیات امری ضروریست. استفاده از شیوهها و استراتژیهای مناسب برای ابقای وضعیت موجود و همچنین ارتقای ارزشهای اخلاقی ضروری به نظر میرسد؛ ازاینرو نیاز است که آموزش اخلاقی در دانشکدههای پرستاری و مامایی در صدر برنامههای آموزشی قرار گیرد و تدابیری اتخاذ شود که ارزشهای برنامههای پرستاری در دانشجویان درونی شده و اجرای مراقبتهای پرستاری در محیط بالین براساس این ارزشهای مراقبتهای پرستاری در محیط بالین براساس این ارزشهای اخلاقی صورت گیرد.

همچنین با توجه به محدودیتهای این مطالعه که بهطور مقطعی و تنها بر روی دانشجویان پرستاری و مامایی اجرا شده

است و کمبود پژوهش در زمینهی عملکرد اخلاقی دانشجویان پیشنهاد می شود پژوهشهای بعدی بهصورت طولی و در زمینهی عملکرد و مقایسهی دانشجویان سایر گروههای علوم پزشکی صورت گیرد.

تشکر و قدردانی

این پژوهش حاصل طرح تحقیقاتی مصوب در کمیته ی تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر است. از تمامی کسانی که در شکلگیری این تحقیق، صمیمانه با پژوهشگران همکاری داشتهاند به خصوص مسئولان دانشکده ی پرستاری و مامایی، معاونت پژوهشی، معاونت آموزشی و مرکز پژوهشی بیمارستان خلیج فارس و تمامی دانشجویان شرکت کننده در این پژوهش تشکر و قدردانی می شود.

- 1- Hajbaghery MA, Chi SZ. Evaluation of elderly patients' privacy and their satisfaction level of privacy in selected hospitals in Esfahan. Medical Ethics Journal. 2015; 8(29): 97-120. [in Persian]
- 2- Esm HG SS, Mirza AZ. The Principles and Measures of Medical Ethics And The Quantity Of Their Consistency With Islamic Ethics. Urmia Medical Journal. 2008; 18(4):652-656. [in Persian]
- 3- Association CN. Privacy and health information: Challenges for nurses and for the nursing profession. http://www.cna-aiic.ca (accessed on: 2012).
- 4- Leino-Kilpi H, Välimäki M, Dassen T, Gasull M, Lemonidou C, Scott PA, et al. Perceptions of autonomy, privacy and informed consent in the care of elderly people in five European countries: Comparison and implications for the future. Nursing Ethics. 2003; 10(1): 58-66.
- 5- Dehghani-Mobarakeh M, Maghsoudi A, Malekpour-Tehrani A, Rahimi-Madiseh M. The viewpoints of members of medical teams about patients' privacy. Journal of Clinical Nursing and Midwifery. 2013; 2(1): 9-17. [in Persian]
- 6- Dadkhah B, Mohamadi MA, Mozafari N. Respect the territory and rights of patients in hospitals in Ardabil. Journal of nursing and Midwifery. 2004; 9(2): 37. [in Persian]
- 7- Breen KJ. Medical professionalism: Is it really under threat? Medical Journal of Australia. 2007; 186(11): 596.
- 8- Jahanpour F, Rasti R. Viewpoints of nurses and patients on paying respect to the privacy of patients in care. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2014; 24(111): 34-42. [in Persian]
- 9- Dehghan Nayeri N, Aghajani M. Protecting Patients\'Privacy by Medical Team and Its Relation to Patients\'Satisfaction. Journal of hayat. 2010; 16(1): 13-22. [in Persian]
- 10- Alhavaz M, Jouybari LM, Sanagu A, Fazli L, Bakhsha F, Jafari S. Clarifying the Clinical Experiences of the Students of Anesthesiology at Golestan University of Medical Sciences Regarding Medical Ethics in the Operating Theater. Jorjani. 2013; 1(2): 47-55.

- منابع
- 11- Kalani N, Badiyepeymaie Jahromi Z. Self-assessment of nursing and paramedical instructors of Jahrom faculty about the status of professional ethics in clinical education. Journal of Education & Ethics in Nursing. 2014; 4(3): 21-28. [in Persian]
- 12- Jahanpour F, Sharif F, Salsali M, Kaveh MH, Williams LM. Clinical decision-making in senior nursing students in Iran. International Journal of Nursing Practice. 2010; 16(6):595-602. [in Persian]
- 13- Fagan JA. Ethical Changes in the Nursing Student [dissertation]. Frenso (USA). California State University; 2006.
- 14- Abbaszade A. [Tarrahi va Azmone Modele Amalkarde Akhlagiye Parastarn]. Teb va Tazkiyeh. 2002; 47: 59-67. [in Persian]
- 15- White J, Phakoe M, Rispel LC. Practice what you preach: Nurses' perspectives on the Code of Ethics and Service Pledge in five South African hospitals. Glob Health Action. 2015; 8(26341): 142.
- 16- Ibrahimi, H. The nurses reflection to ethical decision making. Razi Journal of Medical Sciences. 2008; 54: 7-16. [in Persian]
- 17- kalateh Sadatie A,Salehzadeh H, Hemmati S, Darvish M, Ilone kashkoli R. Comparison of attitudes about professional ethics among freshman and senior nursing students in Hazrat Fatemeh Nursing and Midwifery School (2012-2013). Journal of Education and Ethics in Nursing. 2013; 2(3): 34-40. [in Persian]
- 18- Shakernia I. Ethical Chaos: psychotic constraint in nursing profession. Journal of Medical Ethics & History of Medicine.2012; 3:39-46. [in Persian]
- 19- Mahdavi Lz, Ghaedi Hf. The comparison of observing the ethical codes among nursing students and nursing practitioners in AL-Zahra Hospital in Isfahan in 2012. Journal of Medical Education Development. 2014; 7(13): 74-81. [in Persian]
- 20- Hashemi F, Parsyar N. Assessment of professional moral practice of nursing student from perspective of nurse-practitioners in Shiraz University of medical sciences. 1.th general

congress in medical sciences education; 2009;

- Shiraz, Iran; Shiraz University of medical sciences, 2016. [in Persian]
- 21- Eskandari SH, Heidari m, Nezarat S, Mousavi M, Harizavi MA, Zahedi A. Attitude of nursing students to ethics codes, commitment to ethics of care and academic dishonesty in Abadan School of Medical Sciences during Medical Ethics and History of Medicine 2016; 9(3): 55-64. [in Persian]
- 22- Marco CA, Lu DW, Stettner E, Sokolove PE, Ufberg JW, Noeller TP. Ethics curriculum for emergency medicine graduate medical education. Journal of Emergency Medicine. 2011; 40(5): 550-556.
- 23- Haydari S. Assessment of clients' feelings about respect to their personal territory [dissertation]. Kermanshah (Iran). Kermanshah University Medical Science; 2001. [in Persian]
- 24- Nouhi S, Ghana S, jouybari L, Kalantari S. Evaluating attitudes and performance of nursing students, teachers, managers towards ethics in nursing profession. Journal of Education and Ethics in Nursing. 2016; 5(2): 1-7. [in Persian]
- 25- Karimi Noghondar M, Tavakoli N, Borhani F, Mohsenpour M. Ethical sensitivity: A comparison between the nursing students and nurses of Azad University. Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine. 2016; 8(5): 69-76. [in Persian]
- 26- Ghobadifar M, Mosalanejad L. Evaluation of staff adherence to professionalism in Jahrom University of Medical Sciences. Journal of Education and Ethics in Nursing.2013: 2(2): 1-7. [in Persian]
- 27- Ranjbaran M, Vakilian K, Tajik R, Almasi-Hashiani A. Nursing's code of ethics: a survey of respecting the code among nursing students. Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine.2014; 6(6): 45-55. [in Persian]
- 28- Vaskooei Eshkevari K, Karimi M, Asnaashari H, Kohan N. The assessment of observing patients' right in Tehran University of Medical Sciences' hospitals. Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine. 2009; 2(4): 47-55. [in Persian]
- 29- Torabizadeh C, Ebrahimi H, Mohamadi E. The relationship between patients' privacy and dignity. Medical Ethics Journal. 2016; 6(19): 119-132. [in Persian]
- 30- Farahbakhsh F, Nuhi E, Zolali F. The

- importance of ethics in education and the level of complying with it from the perspective of nursing students of Kerman University of Medical Sciences. Journal of Education and Ethics in Nursing. 2016; 5(1): 1-7. [in Persian]
- 31- Imanipour M. Professional ethics in education. Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine. 2012; 5(6): 25-37. [in Persian]
- 32- Badiehpeymajahromi Z, Parandavar N, Vasmehjani A, Eslami R, Dolatkhah HR, Rahmanian, et al. Professional ethic of clinical teachers from the perspective of students of Jahrom university of medical sciences. Journal of Education and Ethics in Nursing. 2014; 3(2). [in Persian]
- 33- Jabarifar S, Hoseinpour K, Khalifesoltani F, Shamir H, Nilchian F. Evaluation of under-and post-graduate Dental students of Isfahan Faculty of Dentistry in relation to communication skills and professional ethics. Journal of Isfahan Dental School. 2012; 7(5):770-776. [in Persian]
- 34- Castleberry SB. Prison field trips: Can white-collar criminals positively affect the ethical and legal behavior of marketing and MBA students?. Journal of Marketing Education. 2007; 29(1): 5-17.
- 35- Auvinen J, Suominen T, Leino-Kilpi H, Helkama K. The development of moral judgment during nursing education in Finland. Nurse Education Today. 2004; 24(7): 538-546.
- 36- Akabayashi A, Slingsby BT, Kai I, Nishimura T, Yamagishi A. The development of a brief and objective method for evaluating moral sensitivity and reasoning in medical students. BMC medical ethics. 2004; 5(1).
- 37- Adib-Hajbaghery M. The concept of power in nursing and the model of professional nursing empowerment [dissertation]. Tehran (Iran). Tehran Tehran University of Medical sciences; 2004. [in Persian]
- 38- Borhani F, alhani F, mohamadi A, aabas zadeh A. Professional ethics of nursing competencydevelopment, needs and challenges in ethicseducation. Journal of Medical Ethics and History of Medicine. 2009; 2(3): 27-38. [in Persian]
- 39- Duquette LM. Effects of nursing education on the formation of professional values [dissertation]. Toronto (USA). University of

Toronto; 2004.

40- Maarefi F, Ashk Torab T, Abaszadeh A, Alavi M, Eslami Akbar R. Compliance of nursing codes of professional ethics in domain of clinical services in Patients Perspective. Journal of Education and Ethics in Nursing. 2014; 3(1): 27-33. [in Persian]

41- Zirak M, Ghafourifard M, Aghajanloo A, Haririan H. Respect for patient privacy in the

teaching hospitals of Zanjan. Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine. 2015; 8(1)79-89. [in Persian]

42- Dehghani A, Mohammadkhan KS. Evaluating of compliance with professional ethical standards in nursing practice from nursing staff's viewpoints in Tehran University of medical sciences. Modern Care Journal. 2012; 9(3): 208-216. [in Persian]

Investigating the privacy practices of patients among trainees and interns of the Faculty of Nursing and Midwifery of Bushehr University of Medical Sciences in 1395

Masomeh Khajeahmadi¹, Faezeh Jahanpour^{*2}

Abstract

Maintaining the privacy is one of the most fundamental rights of the patients, based on the need for respect to human dignity. Considering that today's students are tomorrow's nurses who are directly involved with patients during and after their education, it is necessary to review their performance regarding the privacy of patients. Therefore, the present study aimed to investigate the privacy practices of patients among trainees and interns of the Faculty of Nursing and Midwifery of Bushehr University of Medical Sciences. This was a descriptive analytical and cross-sectional study. A total of 283 nursing and midwifery students of Bushehr University of Medical Sciences who had the necessary features to enter this study were selected by consensus method. The data collection tool was privacy questionnaire made by Heidari (2000), which validity and its reliability was confirmed. Data analysis was performed using SPSS software version 23 as well as statistical tests (T-test and ANOVA). The results of this study showed that the average score of patient's privacy was 09.24 ± 11.97. Also, students' performance in the area of personal, human, and in general the patient privacy was approximately good, and there was a significant difference between the average performance of trainees and interns in the domain of human (p-value = 0.002) and, in general, the privacy the patient (p-value = 0.018). There was a significant difference between the demographic factors of the educational level, ethnicity and occupation of students with practice of patient's personal privacy. Since the students' performance regarding the privacy of the patients was good, the administrators and clinicians should plan and take the necessary measures to maintain the present situation.

Keywords: patients, Personal privacy, nursing and midwifery students

Website: http://ijme.tums.ac.ir

¹ Master Student of Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Student Research Committee, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran.

² Associate Professor, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Iran.

^{*} Corresponding Author: Email: F jahanpour@yahoo.com